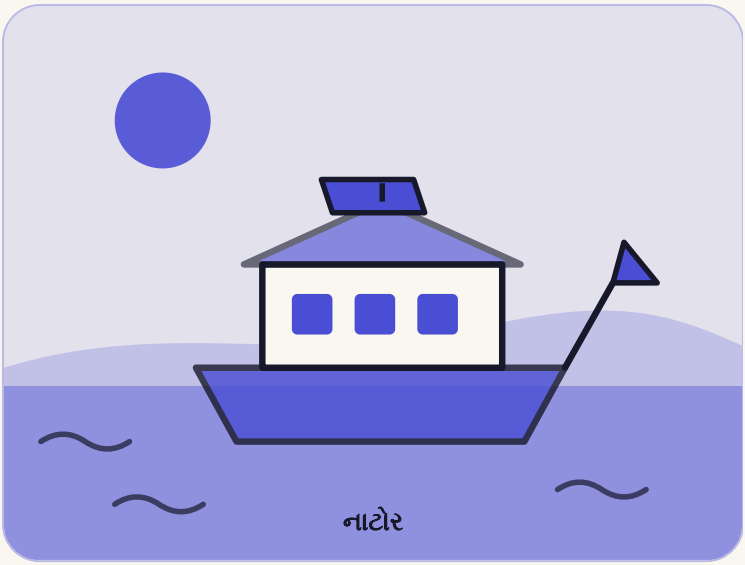

બાંગ્લાદેશ

જે આર્કિટેક્ટે હોડીઓ પર શાળાઓ બનાવી

પૂરે ગામોને કાપી નાખ્યાં, ત્યારે એક બાંગ્લાદેશી આર્કિટેક્ટે તરતી શાળાઓ બનાવી, જે બાળકો સુધી હોડીમાં પહોંચે છે.

ક્યાં નાટોર, ઉત્તર-પશ્ચિમ બાંગ્લાદેશ

કોણ મોહમ્મદ રેઝવાન, એક આર્કિટેક્ટ જેમણે તરતી શાળાઓ બનાવી

ક્યારે 1998 થી 2018

4 મિનિટનું વાંચન

પ્રકરણ પહેલું

વાર્તા

મોહમ્મદ રેઝવાન બાંગ્લાદેશના એક નીચા, સપાટ વિસ્તારમાં મોટા થયા. દર વર્ષે ચોમાસાનો વરસાદ પૂર લાવતો. રસ્તા પાણીમાં ડૂબી જતા. ગામો બાકીની દુનિયાથી કપાઈ જતાં.

બાળપણમાં તેમને પૂરના દિવસોમાં શાળાએ પહોંચવું મુશ્કેલ લાગતું. તેમના પરિવાર પાસે એક નાની હોડી હતી, જે તેમને લઈ જતી. તેમના ઘણા મિત્રો અને સગાં શાળાએ પહોંચી શકતાં ન હતાં. કેટલાકે હંમેશ માટે ભણવાનું છોડી દીધું.

એક અલગ સવાલ

રેઝવાન આર્કિટેક્ટ બન્યા, એટલે કે ઇમારતોની રચના કરનાર. તેઓ પોતાના વિસ્તારમાં શાળાઓ અને હૉસ્પિટલો બનાવવા માગતા હતા. પણ ત્યાંની ઇમારતો ચોમાસામાં ઘણી વાર પાણીમાં ડૂબી જતી.

તેથી તેમણે એક નવો સવાલ પૂછ્યો. જો શાળા જ બાળકો પાસે આવે તો? 1998માં તેમણે એકલા શરૂઆત કરી, લગભગ $500 અને એક કમ્પ્યૂટર સાથે. પહેલી શાળા-હોડી બનાવવામાં તેમને ચાર વર્ષ લાગ્યાં.

> જો બાળકો આવવા-જવાના સાધનના અભાવે શાળાએ જઈ ન શકે, તો શાળાઓ જ તેમની પાસે જવી જોઈએ.
>
> મોહમ્મદ રેઝવાન, NPRમાં ટાંકેલું

1998	2002	23
જે વર્ષે તેમણે લગભગ $500થી શરૂઆત કરી	જે વર્ષે પહેલી શાળા-હોડી ચાલી	2018માં શાળા-હોડીઓ

નદીકિનારે શાળા

સ્થાનિક કારીગરો તેમની ડિઝાઇનથી, સ્થાનિક સામગ્રીથી, આ હોડીઓ બનાવે છે. દરેક હોડીમાં એક વર્ગખંડ અને એક બ્લૅકબોર્ડ છે. કમ્પ્યૂટર સોલર પૅનલથી ચાલે છે, જે તડકાને વીજળીમાં ફેરવે છે.

દર સવારે હોડી નદીના કિનારે કિનારે જઈને બાળકોને બેસાડે છે. વર્ગ પૂરો થતાં તે કિનારે ઊભી રહે છે. પછી ભણતર શરૂ થાય છે. પછી હોડી બાળકોને ઘરે પહોંચાડે છે.

હોડીઓ પર જમીન પરની શાળાઓ જેવા જ વિષયો શીખવાય છે. રેઝવાન કહે છે કે બીજો એક ફાયદો છે. ઘણાં માતાપિતાને દૂર ચાલીને શાળાએ જતી છોકરીઓની ચિંતા રહે છે. જ્યારે શાળા ઘર આંગણે આવે છે, ત્યારે વધુ છોકરીઓ જઈ શકે છે.

તેમની સંસ્થા તરતાં ક્લિનિકો અને તરતી લાઇબ્રેરી પણ ચલાવે છે. બધી સેવાઓ મફત છે. 2005માં બિલ અને મેલિન્ડા ગેટ્સની શરૂ કરેલી એક સંસ્થાએ આ સંસ્થાને $1 million નું ઇનામ આપ્યું.

એક હોડી પર 8 વર્ષની નીલા ખાતૂન પોતાના વર્ગ પાસે છનો ઘડિયો બોલાવે છે. તેની મા કહે છે કે હોડી ન હોત તો નીલા કદાચ શાળામાં ન હોત. પરિવારમાં કોઈ કૉલેજ ગયું નથી. તેની મા કહે છે કે નીલા ડૉક્ટર બનશે.

ક્યારે શું થયું

- **1998** તેઓ લગભગ $500થી એક નાની સંસ્થા શરૂ કરે છે.
- **2002** પહેલી શાળા-હોડી ચાલે છે.
- **2005** સંસ્થાને $1 million નું ઇનામ મળે છે.
- **2018** તે 23 શાળા-હોડીઓ ચલાવે છે (NPR).

પ્રકરણ બીજું

આ વાર્તા ખાસ કેમ છે

મોટા ભાગની શાળાઓ બાળકો આવે તેની રાહ જુએ છે. આ શાળાઓ જઈને તેમને લઈ આવે છે.

એક આર્કિટેક્ટે શાળાની સમસ્યા ઇમારતથી નહીં, હોડીથી ઉકેલી.

અમારો મત

તેમણે પૂર સામે લડાઈ ન કરી. તેમણે એવી શાળા બનાવી જે તેના પર જ તરે છે.

પ્રકરણ ત્રીજું

આપણે શું શીખી શકીએ

1 જેને તમે નક્કી માનો છો, તેને બદલો

તેઓ પૂરવાળી જમીન પર ઇમારત બનાવી શકતા ન હતા. તેથી તેમણે પૂછ્યું કે શાળા ચાલી કેવી રીતે શકે.

આ અજમાવો: કોઈ એક સમસ્યા લો જેમાં તમે અટક્યા છો. જેને તમે નક્કી માનતા હતા તેને એક વાર બદલીને સવાલ ફરી લખો.

2 બહુ ઓછાથી શરૂ કરો

તેમણે 1998માં લગભગ $500 અને એક કમ્પ્યૂટરથી શરૂઆત કરી.

આ અજમાવો: આ અઠવાડિયે તમારા વિચારનું સૌથી નાનું રૂપ અજમાવો.

3 જે નજીક છે તેનો ઉપયોગ કરો

સ્થાનિક કારીગરો તેમની ડિઝાઇનથી, સ્થાનિક સામગ્રીથી, હોડીઓ બનાવે છે.

આ અજમાવો: કોઈ પાડોશી કે સહકર્મીને પૂછો કે તે પહેલેથી શું બનાવી જાણે છે.

4 સાચો અવરોધ દૂર કરો

લાંબો ચાલવાનો રસ્તો અસુરક્ષિત લાગતો, તેથી માતાપિતા છોકરીઓને ઘરે રાખતાં. ઘર આંગણે શાળાએ આ ઉકેલી દીધું.

આ અજમાવો: ત્રણ લોકોને પૂછો કે તેમને શું રોકે છે. પછી તે એક જ વસ્તુ ઠીક કરો.

સાથે લઈ જવા જેવો એક વિચાર

જો બાળક શાળા સુધી ન પહોંચી શકે, તો શાળાને મોકલી દો.

સ્રોત (અંગ્રેજીમાં)

NPR
'Floating Schools' Make Sure Kids Get To Class When The Water Rises (2018)

NBC News (from The Washington Post)
For flood-prone Bangladesh, a floating future (2007)

The Seattle Globalist
Boats bring school to Bangladesh families hit by regular flooding (2018)

હકીકત-ચકાસણી નોંધ: ત્રણેય સ્રોતો મુખ્ય વાર્તા પર સહમત છે અને વિગતોમાં જુદા પડે છે. Washington Post (2007) કહે છે કે રેઝવાને 1998માં એક હોડી સાથે પોતાની સંસ્થા શરૂ કરી; Seattle Globalist (2018) કહે છે કે તેમણે 1998માં લગભગ $500 અને એક કમ્પ્યૂટરથી શરૂઆત કરી, પહેલી હોડી બનતાં ચાર વર્ષ લાગ્યાં અને તે 2002માં ચાલી; NPR પણ પહેલી શાળા માટે 2002 આપે છે. વાર્તા Seattle Globalist અને NPRને અનુસરે છે. કાફલામાં 45 જહાજો છે, જેમાં લાઇબ્રેરીની હોડીઓ પણ સામેલ છે (Washington Post, 2007), અથવા 23 શાળા-હોડીઓ (NPR અને Seattle Globalist, 2018); વાર્તા શાળા-હોડીઓ માટે ફક્ત 2018નો આંકડો આપે છે. એક હોડીમાં લગભગ 30 બાળકો આવે છે (NPR, 2018) અથવા લગભગ 60 (Washington Post, 2007); વાર્તા કોઈ સંખ્યા આપતી નથી. Washington Post પ્રોજેક્ટને ઉત્તર-પૂર્વમાં બતાવે છે; NPR તેને ઉત્તર-પશ્ચિમમાં, અત્રાઈ નદી પર બતાવે છે, અને વાર્તા નાટોર, ઉત્તર-પશ્ચિમ બાંગ્લાદેશ કહે છે (Washington Postના ફોટો-કૅપ્શનમાં પણ નાટોર જિલ્લાનું નામ છે); નકશા પરનું નિશાન નાટોર શહેર પર છે, કોઈ હોડી-માર્ગ પર નહીં. રેઝવાનનું અવતરણ NPRનું છે; Seattle Globalist એ જ વિચાર થોડા જુદા શબ્દોમાં નોંધે છે. 2005નું $1 million નું ઇનામ NPR અને Washington Post બંનેમાં છે. તરતી શાળાઓ પરનું Wikipediaનું પાનું મોટા આંકડા (100થી વધુ હોડીઓ, 100,000 વિદ્યાર્થીઓ) આપે છે, જેને તે પોતે "સંદર્ભ જોઈએ" તરીકે ચિહ્નિત કરે છે, તેથી વાર્તા તેનો ઉપયોગ કરતી નથી. નીલાની માને આશા છે કે તે ડૉક્ટર બનશે, તે NPRને કહેલી તેમની પોતાની વાત છે. આંકડા 2007 અને 2018ના છે અને બદલાઈ ગયા હોય શકે. "અમારો મત" વાળી લીટીઓ અમારું પોતાનું અર્થઘટન છે. બાકીનું બધું ઉપરના સ્રોતોમાંથી છે.